

Matyušová, Zdeňka

O perspektivách výuky ruského jazyka a literatury v nové Evropě

Новая русистика. 2008, vol. 1, iss. 1, pp. 95-98

ISSN 1803-4950 (print); ISSN 2336-4564 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116242>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Recenze

Jesenské. Maliti uvádí dlouhé soupisy překladatelských řešení, aby ukázala, že to s plagováním Jesenské nebylo až tak zlé.

Je logické, že Maliti věnuje maximální pozornost překladům Dostojevského a Pasternaka, ale mě by zajímal i Gorkij nebo Leskov. Zde také vidím jisté problémy současné slovenské školy literární komunikace, která Slovensku již tolik kladného přinesla, kam patří i translologie a literární recepce, totiž jak zvolna opouští, snad až příliš důrazně, filologický rozměr, tedy jazykovou a literární rovinu artefaktu a směřuje až příliš k „lehčí“, žurnalisticko-politické a společenské rovině: někdy už nevíme, zda jde o životopisný román, ženskou psychologii nebo popis literárních sporů, je tu hodně materiálu a vnější polemiky, hodně vlastního názoru, ale již méně vlastní analýzy a původní teoretické koncepce. Naopak tam, kde je politologicko-kulturologická analýza nezbytná (viz výše, kulturní a politická situace Slovenského státu jako pozadí), je často jen náznaková a spíše eufemistická. Málo se například dovídáme, jak se literární slovenština obohacovala jejími překlady a zda to má trvalejší hodnotu nebo je to vymezeno spíše dobově – víme přece, co překládání znamenalo pro malé literatury, jako jsou slovenská i česká (ostatně bez Čapkových překladů francouzských „poètes maudits“ ve svazku *Francouzská poesie nové doby* by asi vůbec nevznikl světový jev zvaný česká meziválečná poezie, jež vytvořil také jediného českého nositele Nobelovy ceny za literaturu Jaroslava Seiferta). Při psaní takové knížky je empatie a emoce nutná, ale myslím, že autorka Jenenskou místy až příliš hájí a příliš se s ní identifikuje, že jí chybí dostatečný nadhled a odstup, i když to lze – vzhledem k překladatelčině osudu na konci jejího života v období nastupující tzv. konsolidace, kterou novináři terminologicky nepřesně označují jako normalizaci - pochopit. Outsiderství je Kainovo znamení a ten, kdo nepatří do jistého okruhu, se do něho – zvláště když jedná až příliš samostatně a vyniká – nikdy nedostane. V tom osud Jesenské, již se na konci života „spočítaly“ všechny její úspěchy a převedly na ideologického jmenovatele, jistě přesahuje vlastnosti a peripetie jednoho společenského systému, resp. režimu.

Knihy Evy Maliti–Fraňové je dobrým, kvalitním, literárně velmi zdařilým i badatelsky – nehledě na připomínky – příspěvkem k poznání slovenského překladatelství a jeho úlohy v slovenské kultuře, v tomto případě zejména ruské.

Ivo Pospíšil

O PERSPEKTIVÁCH VÝUKY RUSKÉHO JAZYKA A LITERATURY V NOVÉ EVROPĚ

Русский язык в Европе: методика, опыт преподавания, перспективы (pod red. С. Пескатори, С. Алоз, Ю. В. Николаевой). Stampa in Milano 2006.

Sborník s názvem *Русский язык в Европе: методика, опыт преподавания, перспективы* /*Ruský jazyk v Evropě: metodika, zkušenosti výuky, perspektivy*/ (Miláno, Itálie 2006) zahrnuje materiály mezinárodní konference «*Преподавание русского языка и*

литературы в новых европейских условиях XXI века» /„Vyučování ruskému jazyku a literatuře v nových evropských podmínkách XXI. století“), která se konala pod záštitou MAPRJALu (Международная организация преподавателей русского языка и литературы) v italské Veroně 22. – 24. září 2005.

V úvodní části sborníku **K. Lasorsa Sjedina** (Itálie) mimo jiné píše: «*Сегодняшние процессы политической интеграции европейских стран, расширение сотрудничества ЕС с Восточной Европой, процесс открытого мирового хозяйствования в эпоху глобализации и перестройки рынков, кризисное состояние и европейской, и русской экономики, феномен миграции при нестабильности новых ценностных ориентиров и национальных идентитетов, возрастающая потребность в новых квалифицированных кадрах, подогретенных и в социально-экономическом, и в геополитическом отношении – вот краткий перечень вопросов, требующих не только увеличения инвестиций в науку и в формирование специалистов нового профессионального профиля, но и ускорения, и укрепления учебно-педагогического процесса*» (s. 5).

Z těchto slov vyplývá, že konference si výtýčila téměř nekonečnou řadu důležitých témat a aktuálních otázek, jakými jsou například – uchování a rozvoj výuky ruského jazyka a literatury v různých evropských zemích; aktivní politika Ruska v nové rozšiřující se Evropě; plnohodnotná autoritativní účast, přítomnost a podíl Ruska na všech mezinárodních evropských vědeckých projektech a akcích atd.

Jinými slovy, současný evropský multikulturalismus musí být silným a politicky korektním multikulturalismem, který bud respektovat a brát ohled nejen na rozdílnosti jednotlivých kultur, ale zároveň bude hledat a formulovat zcela přesné a konkrétní konstruktivní sjednocující návrhy, které do tohoto procesu vnesou přiměřený vklad, a to jak kompetentnost, tak rovněž přesvědčení a nezbytnou vynalézavost a podnikavost.

Konferenci navštívilo 140 účastníků z 19 zemí celého světa. Zastoupeno bylo Bulharsko, Itálie, Rusko, USA, Rakousko, Německo, Řecko, Gruzie, Ukrajina, Litva, Lotyšsko, Izrael, Španělsko, Kazachstán, Polsko, Turecko, Francie, Švýcarsko, Uzbekistán. V průběhu tří dnů bylo v pěti sekcích předneseno více než 80 referátů a zazněly desítky zpráv o různých aspektech vyučování ruskému jazyku a literatuře v nových evropských podmínkách 21. století.

Texty jednotlivých vystoupení jsou publikovány v ruském jazyce a v tomto sborníku jsou přehledně uspořádány podle ruského abecedního pořádku do následujících čtyř částí:

část I. – *Русский язык внутри и вне европейского пространства* /*Ruský jazyk uvnitř i vně evropského prostoru*/ (redig. S. Pescatori);

část II. – *Лингвистика* /*Lingvistika*/ (redig. Ju. V. Nikolajevová);

část III. – *Литература. Культурология. Страноведение* /*Literatura. Kulturologie. Zeměvěda*/ (redig. S. Aloe);

část IV. – *Методика. Учебники. Опыт преподавания* /*Metodika. Učebnice. Zkušenosti vyučování*/ (redig. S. Pescatori).

V **první části** najdeme deset příspěvků, které se zabývají zejména výukou ruského jazyka a literatury v jednotlivých konkrétních zemích. Jejich autory jsou (u každého z nich uvádím v heslovité zkratce námět jeho vystoupení): **M. Dimasi - E. Charatsidis** (Řecko) – dějiny ruské kultury v Řecku, **J. A. Žuravleva** (Kazachstán) – komunikativnost při výuce ruskému jazyku, **F. Komt** (Francie) – vyučování ruskému jazyku ve Francii: problémy a perspektivy, **A. B. Lichačeva** (Litva) – ruský jazyk jako mateřský i cizí v podmínkách nové Evropy, **Z.-B. Ozer** (Turecko) – výuka ruského jazyka a literatury na univerzitách v Tu-

Recenze

recku, *S. Pescatori* (Itálie) – ruský jazyk v Itálii a jeho perspektivy, *M. Sanchez Puig* (Španělsko) – ruský jazyk ve Španělsku v podmínkách 21. století, *K. Gaier* (Německo) – vyučování ruskému jazyku ve všeobecně vzdělávacích školách, *L. V. Čulkova* (Ukrajina) – ruský jazyk v novém sociopolitickém prostředí, *V. I. Šulženko* (Rusko) – fungování ruského jazyka na severním Kavkazu v novém sociopolitickém paradigmatu.

V části druhé je publikováno celkem dvacet jedna lingvisticky zaměřených referátů – *G. N. Averjanova* (Rusko) – o vzájemném působení slovesných a jmenných forem jako předmětu ruské řeči u zahraničních studentů-filologů, *I. I. Baklanova* (Rusko) – obraz adresáta neuměleckého textu a způsoby jeho rekonstrukce, *V. Benini* (Itálie) – problematika variantnosti pádů, *J. D. Bescennaja* (Lotyšsko) – o výuce ruské právnícké terminologie, *L. I. Bogdanova* (Rusko) – národně kulturní komponent v gramatice a problémy výuky ruštiny jako cizího jazyka, *I. V. Bydina* (Rusko) – kognitivně-komunikativní přístup k poetickému textu, *Ž. A. Vardzelašvili* (Gruzie) – o existencionální podstatě slovesného znaku, *R. A. Griškova* (Ukrajina) – komparativní analýza zvláštností překladu sociokulturních reálií, *Ju. Korsakas* (Litva) – slovo současného ruského jazyka v aspektu statistické analýzy lexikálně terminologické náplně učebních textů, *I. G. Milevič* (Lotyšsko) – o systému současných ruských publicistických diskurzů, *S. A. Nikitin - M. Ju. Avdonina* (Rusko) – současný neformální písemný styk v ruštině, *Ju. V. Nikolajeva* (Itálie) – splnitelnost slov a praxe výuky ruštiny jako cizího jazyka, *M. Perotto* (Itálie) – problémy jazyka a identity u Rusů, žijících v Itálii, *A. V. Polonskij* (Rusko) – kognitivní aspekt ruského textu a techniky interpunkce, *Ju. J. Prochorov* (Rusko) – skutečnost, text a diskurz ve struktuře řečového styku, *A. Pstyga* (Polsko) – slovtvorné jevy v kognitivní interpretaci, *I. Remonato* (Itálie) – ruské částice v praktické výuce ruštiny jako cizího jazyka, *M. Ju. Rjabova* (Rusko) – barbarství nebo tolerance ruského jazyka v kontextu evropské kultury, *E. Sakespi* (Itálie) – o gramatických pádech: význam a funkce 7. pádu, *M. Ju. Fedosjuk* (Rusko) – syntaktický systém ruského jazyka pro zahraniční studenty-filology, *N. N. Šestakova* (Itálie) – zkušenosti z výuky právníckého překladu.

Třetí kapitolu tvoří devatenáct převážně literárně a kulturologicky laděných statí – *L. Ch. Abdullajeva* (Rusko) – masová kultura a výuka literatury, *S. V. Aloe* (Itálie) – výuka a objasňování sovětských reálií dnešním italským studentům, *A. V. Aš* (Rusko) – o fixní precedentnosti a její roli ve výuce, *A. L. Berdičevskij* (Rakousko) - *E. Kollárová* (Slovensko) – kdo je rusista 21. století: dialog metodika s kulturologem, *A. Kavacca* (Itálie) – místo textologie v kurzech překladu, *L. N. Kalamanova - M. M. Sorina* (Itálie) – nové faktory ve formování modelu cizojazyčné kultury při práci s italskými studenty, *A. A. Kruťikova* (Švýcarsko) – metodika výuky dějin ruského jazyka, *N. V. Kulibina* (Rusko) – četba umělecké literatury na hodinách ruského jazyka, *J. V. Ljubeznaja* (Rusko) – binární koncepty v esejistické tvorbě Taťány Tolsté, *E. K. Marancman* (Rusko) – o analýze textu, *V. G. Marancman* (Rusko) – literatura jako dialog se světem a se sebou samým, *M. P. Napcok* (Rusko) – slovtvorba v ruské zahraniční próze první vlny emigrace, *Ju. M. Orišaka - O. N. Orišaka* (Ukrajina) – o memoárové literatuře, *A. J. Plocharskij* (Rusko) – dialog kultur: ruský Východ Thomase Manna, *I. M. Popova* (Rusko) – raná próza Vladimíra Maximova: křesťanský aspekt umělecké axiologie, *V. B. Smirnov* (Rusko) – letopis jako literárněvědní žánr, *A. I. Smirnova* (Rusko) – dějiny ruské literatury 20. století, *S. A. Chvatorov* (Polsko) – nové evropské reálie ve vyučování ruskému jazyku polských studentů-filologů, *N. Šroma* (Lotyšsko) – postmodernistická učebnice, aneb k problému zachování principu kulturního uvažování.

Nejobsáhlejší je **čtvrtá část** sborníku, kterou tvoří velká skupina třiceti tří metodologicky orientovaných příspěvků těchto autorek a autorů: **E. G. Azimov - N. V. Kulinina** (Rusko) – distanční kurzy v systému zvyšování kvalifikace učitelů ruského jazyka, **A. Aloizio - A. Bonola** (Itálie) - **A. N. Latyševa** (Rusko) – nový základní kurz ruského jazyka pro Italy, **I. L. Andrejeva-Siussen** (Francie) – výuka ruštiny jako cizího jazyka v perspektivě vzájemných vztahů rodné a studované kultury, **N. A. Basilaža** (Gruzie) - **M.-K. Pezenti** (Itálie) - **T. D. Putkaradze** (Gruzie) – zkušenosti Bergamského semináře ruského jazyka, **J. I. Begeňeva** (Rusko-Itálie) – nové přístupy k výkladu hry A. P. Čechova Višňový sad, **S. Berardi - L. M. Bulgakova** (Itálie) – distanční vzdělávání a experimentální projekt komunikativního multimediálního kurzu, **D. Bončani** (Itálie) – kniha „Blíž k Rusku“ - učebnice nového typu, **N. Vasiljeva** (Bulharsko) – ruský jazyk v námořnickém podnikání, **E. Garetto** (Itálie) – problémy testování a certifikace znalostí ruštiny jako cizího jazyka v Itálii, **N. S. Guščina** (Izrael) – o literatuře, hudbě, malířství, **M. V. Daver** (Rusko) – o systému odhadních smluv, **M. I. Žitareva** (Lotyšsko) – centralizovaná zkouška z ruského jazyka v Lotyšsku, **G. Zentala** (Polsko) – o projektu neverbální byznys-komunikace, **R. I. Kalderonova** (Bulharsko) – svoboda a odpovědnost učitele, **S. Koketti - D. Kotělnikova** (Itálie) – výuka ruského jazyka a kultury v Lingvistickém mezinárodním lyceu „Gracia Deledda“, **K. Kriveller** (Itálie) – výuka ruského jazyka ve sféře marketingu, **A. N. Latyševa** (Rusko) – tvary ruských sloves v základním kurzu gramatiky „Il russo“, **T. I. Magomedova** (Rusko) – ruský jazyk a kultura řeči studentů-právníků, **M. Perini** (Itálie) – využívání nových technologií ve výuce ruského jazyka, **U. Persi - M.-K. Pezenti** (Itálie) – dvouletý speciální kurz ruského jazyka na Bergamské univerzitě, **L. F. Pucileva** (Itálie) – formování sociokulturních kompetencí, **I. Rozentuler** (Izrael) – překlad jako druh výukové činnosti, **L. L. Ružanskaja** (Itálie) – internet v hodinách ruského jazyka na univerzitě ve Veroně, **N. M. Sekulič** (Rusko) – využití prvků systému K. S. Stanislavského na hodinách ruského jazyka, **R. Sujecka** (Polsko) – ruský jazyk v podmínkách nové Evropy, **G. Sjedina** (Itálie) – zkušenosti ze srovnávací analýzy ruského a italského jazyka, **T. A. Tripolskaja - J. Ju. Buligyna** (Rusko) – elektronický vyučovací systém z lexikologie, **N. P. Trofimova - T. A. Rožukalne** (Lotyšsko) – sporné otázky školní učebnice /dialog učitele s autorem/, **G. I. Tun-gusova - J. V. Krajnova** (Rusko) – problémy mezikulturní komunikace, **S. Franko** (Itálie) – o mezipředmětových vztazích, **G. A. Cisovska** (Polsko) – tematické rozpracování ruských písní v procesu výuky ruskému jazyku u polských studentů-nefilologů, **D. Ejgirdene** (Litva).

Obsáhlá publikace (384 stran) reprezentativního charakteru, která je určena především domácí i zahraniční odborné veřejnosti, zachycuje jednotlivá vystoupení aktivních účastníků hojně navštívené mezinárodní konference.

Oceňuji rovněž to, že na prvních čtyřech stránkách jsou v abecedním pořadí seřazena úplná jména autorů tohoto sborníku včetně místa pracoviště a kontaktní e-mailové adresy, což jistě napomůže snadnějšímu navázání spojení mezi uvedenými odborníky i ostatními zájemci o nastolenou problematiku.

Dovolím si konstatovat, že z celkového vyznění sborníku je zřetelné, že veškerá jednání ve všech sekcích usilovala z různých zorných úhlů o aktuální a otevřený pohled na spletitou problematiku současného postavení výuky ruského jazyka a literatury ve světě. Kniha je souborem studií, sdělení a zpráv, které jednak dokumentují poznatky základního významu, ale zároveň budou určitě podněcovat a rozvíjet i následná bádání v širokém kontextu moderního evropského vývoje.

Zdeňka Matyášová